

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
Approaches to Developing Academic Leadership of Early Childhood
Development Center Directors Under the Local Administrative
Organization of Fang District, Chiang Mai Province

วรรณระวี แสนสุวรรณ^{1*} สมเกียรติ ตุ่นแก้ว² พูนชัย ยาวีราช³
Wanrawee Saensuwan^{1*} Somkiet Tunkaew² Phoonchai Yawirach³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 68 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการฯ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.50$)
2. ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม การประเมินผลการดำเนินงานและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนและครู การใช้เครื่องมือในการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การจัดเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศและการประเมินผล นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล รวมถึงมาตรฐานการศึกษาและข้อกำหนดใหม่ ๆ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการฯ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจที่ชัดเจนและมีทิศทาง การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานหลักสูตร โดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและผลการดำเนินงานหลักสูตรเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้างและกระตุ้นการเรียนรู้ การใช้กระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of academic leadership 2) identify key factors in the development of academic leadership 3) explore strategies for developing academic leadership of early childhood development center directors under the local administrative organization of Fang district, Chiang Mai province. The population in this study included a total of 68 individuals, consisting of directors of the Education Division or acting directors, education specialists, teachers, and child caregivers, selected through purposive sampling. The research employed a mixed-

^{1,2,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{1,2,3} Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

* Corresponding Author E-mail: 668914007@crru.ac.th

methods research design. The research instrument used was a questionnaire, interview a focus group discussion record. Data analysis was conducted using mean and standard deviation.

The results of this research found that:

1. The overall level of academic leadership is at a moderate level ($\mu = 3.50$).
2. Key factors in the development of academic leadership include: having a clear vision, fostering a team-working culture, evaluating performance and gathering feedback from students and teachers, using effective evaluation tools, and appropriately allocating time and resources in the supervision and evaluation process. It also includes government education policies, education standards, new regulations, economic and social circumstances, technological changes, involvement of parents and communities, and support from external agencies.
3. The approaches to developing academic leadership include: setting a clear vision, goals, and mission with direction; evaluating and monitoring the implementation of the curriculum by using learning outcomes of children and curriculum performance as data to continuously improve and develop the curriculum; fostering an open environment to stimulate learning; and using an effective supervision process.

Keywords: Development strategies, Early childhood development center director, Leadership, Academic leadership

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น ผลจากนโยบายนี้ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่งมีอิสระในการบริหารงานด้านนี้ตามสภาพบริบทของตนเอง โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 2542)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามกฎหมายและนโยบายกระจายอำนาจ โดยรับผิดชอบทั้งการจัดตั้ง ดำเนินงาน และรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานราชการเดิม เพื่อพัฒนาเด็กให้ได้รับการดูแลอย่างมีมาตรฐานและเต็มตามศักยภาพ การดำเนินงานให้มีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารจัดการบุคลากรที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง และบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกระดับร่วมกันทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและเหมาะสมกับวัยอย่างมีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ความสามารถในการชี้นำ แนะนำ และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) คือ ความสามารถของผู้นำทางการศึกษาในการกำหนดทิศทาง พัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร และสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน การสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

การใช้กระบวนการนิเทศและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรม การเรียนการสอน แก่การจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถโน้มน้าวใจหรือชี้นำบุคคลในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจ และตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริม และสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตาม เป้าหมาย นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติ หน้าที่ กำกับติดตามให้บุคคลทำงานเป็นระบบ เน้นแนว ประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความ ช่วยเหลือ ให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ปริยาภรณ์ เรืองเจริญ, 2560) ได้ กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการใช้โอกาส ใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและ หันมาทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

จากผลการประเมินการประกันคุณภาพภายนอก ระยะที่ 2 (การตรวจเยี่ยมผ่านทางระบบวิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์) ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) (2565) ตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย พบว่า มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จุดเน้น การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผล การประเมิน SAR รายงานมาตรฐาน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานครบตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ รายงานการประเมินตนเองในครั้งต่อไป มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ควรระบุข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดจุดเน้นใน มาตรฐานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการวางแผนการดำเนินการที่ชัดเจน ควรระบุข้อมูลรายละเอียดของ โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามจุดเน้นให้ชัดเจน เช่น ระบุข้อมูล กระบวนการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามจุดเน้น ข้อมูลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามระบบบริหารคุณภาพ (PDCA) ควรระบุข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงาน การใช้เครื่องมือ ระยะเวลาในการดำเนินการและมีการนำผลการดำเนินการไปใช้ ดำเนินการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาตามจุดเน้น ควรระบุวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการ ดำเนินการตามแผน อาจสรุปผลการประเมินเป็นค่าสถิติ หรือตาราง กราฟ ที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับค่า เป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรระบุข้อเสนอแนะในการพัฒนา หรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากการดำเนินการมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพกระบวนการพัฒนาตามจุดเน้นอย่าง ชัดเจน ระบุการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไปและนำเสนอผลการบริหารจัดการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้หน่วยงานต้นสังกัด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ จากผลการประเมินข้างต้นสรุปได้ว่าศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ แต่ ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินงานที่ควรพัฒนาให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงปัญหา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลายประการ ได้แก่ การขาดวิสัยทัศน์และ แนวทางพัฒนาที่ชัดเจน การเน้นระบบเอกสารมากกว่าการพัฒนาภาคปฏิบัติ ขาดความชัดเจนในการวางแผน และติดตามผลการบริหารตามหลัก PDCA รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่

ยังไม่ทั่วถึง และการขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้การบริหารจัดการขาดการสนับสนุนจากเครือข่ายที่จำเป็น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวม

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการ รวมทั้งพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งการดำเนินการศึกษาอิสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมจริยธรรมในมนุษย์ และได้ดำเนินการตามกระบวนการศึกษาตามหลักปฏิบัติอันเหมาะสมที่เป็นสากล โดยดำเนินการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 10 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 41 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert พิจารณาค่า IOC ข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.67– 1.00 จำนวน 1 ชุด โดยมีขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 4) ด้านนิเทศการสอน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาความสอดคล้องของประเด็นคำถามรายชื่อกับนิยามศัพท์เฉพาะ ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form นำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ปฏิบัติงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 7 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 7 คน ครู จำนวน 10 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 แห่ง ในรูปแบบ Google form นำผลการสรุปการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ให้ข้อมูลทั้งหมดมารวมกัน จัดหมวดหมู่ บันทึกไว้และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา รวมทั้งสิ้น 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ ของแต่ละด้าน หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของข้อคำถาม นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปดำเนินการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทบทวนการสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของการสัมภาษณ์ นำข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสรุปให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ตรวจสอบและยืนยันข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่ตอบ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งได้จากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดกรอบเครื่องมือหลักเกณฑ์ วิธีการสร้างแบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ข้อคำถามเป็นการสนทนาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา นำแบบสนทนากลุ่มที่สมบูรณ์แล้วไปดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ภาพรวมทั้งหมดตามประเด็นการวิจัยมาสรุปผล วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่ตอบ เพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มยืนยันความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	ลำดับ
	μ	σ		
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ	3.45	0.21	ปานกลาง	4
2. การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	3.51	0.26	มาก	2
3. การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	3.56	0.24	มาก	1
4. การนิเทศการสอน	3.47	0.23	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.50	0.11	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.50$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.45$)

2. ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทำงานตามแผนวิชาการได้สำเร็จ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม การประเมินผลการดำเนินงานและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนและครู เพื่อการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การมีทักษะและความรู้ของครูในการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย การใช้เครื่องมือในการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างการสื่อสารและการให้คำแนะนำระหว่างผู้อำนวยการและครู การจัดเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศและการประเมินผล เพื่อให้การบันทึกและการประเมินมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) ได้แก่ นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล รวมถึงมาตรฐานการศึกษาและข้อกำหนดใหม่ ๆ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจที่ชัดเจนและมีทิศทาง จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สามารถนำพาศูนย์ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และให้เด็กได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามที่ตั้งใจไว้

3.2 การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและผลการดำเนินงานหลักสูตรเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3.3 การส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้างและกระตุ้นการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและบุคลากร โดยสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาและสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

3.4 การส่งเสริมให้ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทักษะในการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยการใช้กระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เช่น การสังเกตการสอน การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนทักษะการสอนและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของเด็กในศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งได้รับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานราชการบางแห่งที่รับผิดชอบก่อนหน้านี้ ซึ่งบางแห่งยังคงมีการพัฒนาไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในด้านบุคลากรในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควบคู่กับการบริหารจัดการศูนย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรรัตน์ อินคำ และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถถ่ายทอดให้บุคลากรเข้าใจได้ดี ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่โปร่งใส ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น การสนับสนุนและประเมินผลที่เป็นธรรมกระตุ้นการพัฒนาบุคลากรและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการให้คำแนะนำที่เหมาะสม การกำหนดวิสัยทัศน์ยังได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาและการขับเคลื่อนศูนย์ฯ ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณมา ไกล่ฝน และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของโรงเรียน มีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ

2.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารและครู ช่วยให้ครูเข้าใจบทบาทและเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน มีการพัฒนาวิชาชีพของครูผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อเสริมทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสม ผู้บริหารสนับสนุนทั้งเวลาและทรัพยากรเพื่อทดลองใช้วิธีการสอนใหม่ ๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและใช้เทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอนทันสมัย และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จะต้องทำการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะงานบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาจึงทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเสริมทักษะครูในการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับนักเรียน การสื่อสารระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจและไว้วางใจในการพัฒนาบรรยากาศภายในศูนย์ นโยบายที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น งบประมาณและความร่วมมือจากภาคเอกชนช่วยพัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย รวมถึงการร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ พัลลภ รัชนิพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนิมิตใหม่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจ และมีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมพัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนได้อย่างหลากหลาย

2.4 ด้านการนิเทศการสอน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีบทบาทในการเสริมสร้างทักษะและความรู้ของครูในการใช้เทคโนโลยีและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้และการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันการสนับสนุนจากชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกก็มีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับเด็ก โดยการร่วมมือกันในทุกภาคส่วนจะช่วยให้การนิเทศการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พัชราภรณ์ จันทพล (2559) ได้กล่าวว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการต่อเนื่องจากการบริหารหลักสูตรและการสอน โดยร่วมกับครูในการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอนตามหลักการนิเทศแบบสอนและการนิเทศแบบเพิ่มพูนศักยภาพ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในองค์กรการศึกษาปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาและคุณภาพการศึกษา การสร้างทีมงานที่มีความร่วมมือและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสื่อสารที่โปร่งใส การประเมินผลที่เป็นธรรมและปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงของนโยบายและ

เทคโนโลยี ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและคุณภาพการศึกษาอย่างครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับ พัลลภ รัชนิพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนิมิตใหม่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารควรร่วมกับครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อสะท้อนปัญหา ข้อเสนอแนะ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ค่าเป้าหมายและเกณฑ์มาตรฐานด้านวิชาการ และการวัดผลประเมินผลนักเรียนร่วมกัน

3.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดระบบการทำงานที่ชัดเจนโดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูอย่างเป็นระเบียบ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมและการประเมินผล เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือการเรียนการสอนที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังต้องสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พัลลภ รัชนิพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนิมิตใหม่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนงานที่ต้องดำเนินงานเป็นประจำทุกปีการศึกษา

3.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดสรรแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างทุกฝ่าย นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศที่เคารพและสนับสนุนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและการร่วมมือกับภาคธุรกิจและองค์กรภายนอก จะช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโรงเรียนทางด้านวิชาการตามเป้าหมายที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดไว้ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์ มีประสบการณ์ มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา เพื่อชี้แนะ โน้มน้าว และส่งเสริมครูให้มุ่งหาความรู้ด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ครูดึงความสามารถและศักยภาพของตนเองมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูมีการผลิตสื่อ นวัตกรรม และสร้างบทเรียนโดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสร้างแรงจูงใจให้กับครู เพื่อสร้างความสุขในการทำงาน และผลักดันให้ครูสามารถพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการนิเทศการสอน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูผ่านการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและเวิร์กช็อป การตรวจสอบแผนการสอน การสนับสนุนทรัพยากร และการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการสอนของครู โดยการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยให้ครูมีทักษะที่ทันสมัยและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับภายนอก เช่น ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการนิเทศการสอนและทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในแต่ละพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปวีณา บุทธิจักร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การพัฒนานักเรียน ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และส่งเสริมให้ครู 3) การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร 4) การนิเทศการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการ แนวทางการพัฒนา และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ประการแรก คุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการที่ดีประกอบด้วย วิสัยทัศน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้ ผู้นำควรมีความรู้และทักษะด้านการสอน เพื่อให้เข้าใจหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ สามารถวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญผู้นำควรเป็นผู้มีจริยธรรมและความเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงสามารถสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สอง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถดำเนินการผ่านสามแนวทางหลัก ได้แก่ การฝึกอบรมและการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการสอน หรือ การศึกษาดูงานจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ การเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพ ผู้นำยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหารงานวิชาการ อีกแนวทางหนึ่งคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรและการจัดระบบที่ปรึกษาเพื่อช่วยแนะแนวทางในการบริหารศูนย์ฯ สุดท้ายคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อแชร์ข้อมูลและประสบการณ์ รวมถึงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ

ประการสุดท้าย ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นระบบและตอบสนองต่อความต้องการของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพสูงขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน เพื่อให้เกิดการสนับสนุนที่ยั่งยืนจากภาคส่วนต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ควรนำไปเสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการที่มีความชัดเจนในการพัฒนา และสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรนำมาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยการประเมินประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาผู้อำนวยการตามแผนที่กำหนด การใช้เครื่องมือประเมินที่มีความหลากหลาย เช่น การสำรวจความคิดเห็นจาก ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในอนาคต รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อปรับแผนการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2.2 ควรมีการพัฒนาผู้นำทางวิชาการจากภายในท้องถิ่นเอง เพื่อให้สามารถนำบริบทและปัญหาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างความร่วมมือกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาผู้นำจากภายในท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนจากชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- ชลนิชา ศิลาพงษ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229106
- ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3249>
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ].
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229106
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 48-66.
- พัชรภรณ์ จันทพล. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- พัลลภ รัชนิพนธ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนิมิตใหม่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4364>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). *รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุรรัตน์ อินคำ, ชญาดา วรรณภิระ, และรัชพล ศรีธรรม. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 8(2), 102-118. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/80352
- อรอุมา ไกล่ฝน, ทรัพย์หิรัญ จันทักษ์ , และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 20(89), 79-91. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/257291>